

THE BELGIAN DRUG LAW IS

UNHAPPY BIRTHDAY!

1921 → 2021

Lancering van de campagne 'Unhappy Birthday!'

Persdossier

Op 24 februari 2021 bestaat de Belgische drugswet 100 jaar. Een trieste verjaardag van een wet die verouderd is en nimmer de gewenste effecten van een daling van het gebruik van drugs noch een daling van het aanbod van drugs realiseerde. De organisaties [SMART on Drugs](#) en STOP1921 lanceren samen de campagne "Unhappy Birthday!". Daarin roepen ze op om **de wet van 1921 te hervormen**, en dat op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten en een evaluatie van het huidige drugbeleid.

Embargo: De lancering van de campagne wordt aankondigend tijdens een persconferentie op de honderdste verjaardag van de wet: **woensdag 24 februari 2021. Wij vragen u uitdrukkelijk om niet voor deze datum te publiceren.**

Inleiding

De Drugswet van 1921 is een overblijfsel uit lang vervlogen tijden. Als we terugblikken op een prohibitionistische eeuw kunnen we maar één ding concluderen: de doctrine van een drugsvrije wereld is een illusie die veel schade aanricht en vooruitgang tegenhoudt. Het gevecht tegen de drugshandel en de criminalisering van druggebruikers blijkt onproductief. Het Bureau voor Drugs en Criminaliteit van de Verenigde Naties (UNODC) stelt al jaren een toename vast van drughandel, illegale geldstromen en corruptie. Tegelijkertijd neemt ook de consumptie van drugs en de gerelateerde schade voor de volksgezondheid toe.

Over de hele wereld hervormen landen hun wetgeving en veranderen ze de koers van hun drugbeleid omdat ze de contraproductieve effecten van de criminalisering van drugs vaststellen. Luxemburg bereidt zich bijvoorbeeld voor op het reguleren van de aankoop, verkoop en consumptie van cannabis. Een groeiend aantal Amerikaanse staten (16 momenteel), Canada, Uruguay, enz. reguleerden cannabis reeds. Portugal voert sinds 2001 een **decriminaliseringsbeleid voor het persoonlijk gebruik van alle drugs**, met schitterende resultaten op het vlak van volksgezondheid. Er zijn dus verschillende voorbeelden waaruit blijkt dat een alternatieve aanpak van het drugfenomeen werkt. In België moeten we jammer genoeg vaststellen dat de situatie al jarenlang bevroren is. Tezelfdertijd neemt ook hier het druggebruik toe en worden de maatschappelijke vraagstukken die daarmee gepaard gecompliceerder.

24 februari 2021 is een symbolische datum. **Wij roepen het Federaal Parlement op om de herziening van de drugswet van 1921 op de agenda te zetten.** Laten we dus de kaarsjes van deze bedroevende 100ste verjaardag uitblazen, het verleden achter ons laten en optimistisch naar de toekomst kijken waarin plaats is voor een effectief en humaan drugbeleid.

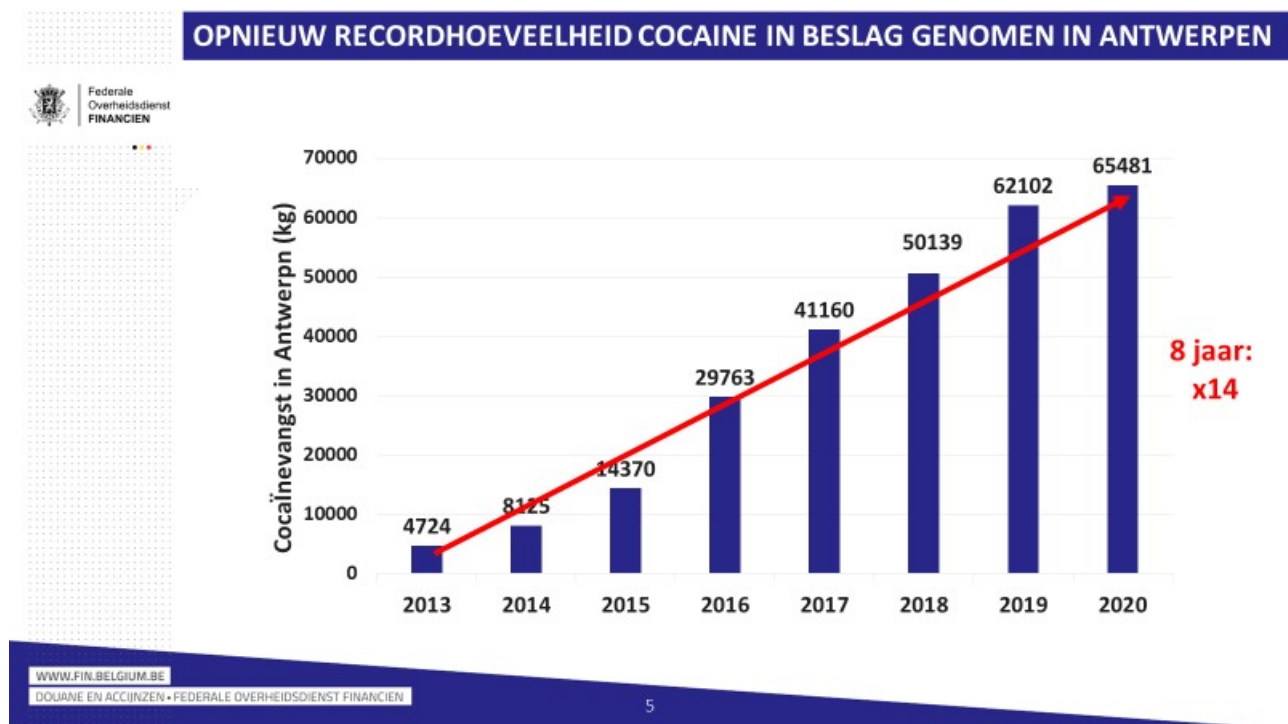
Argumenten voor herziening van de Drugswet van 24 februari 1921

Inleiding: doel van de wet van 1921

We mogen er zonder twijfel van uitgaan dat de wetgever de bedoeling had om het **druggebruik in de samenleving te verminderen of zelfs uit te roeien**. Met een verbod op productie, handel, verkoop, aankoop, bezit- inclusief bezit voor persoonlijk gebruik- koos de toenmalige wetgever voor maatregelen die zowel een impact zouden hebben op de vraag- als de aanbodzijde.

1. De zwarte markt blijft onverstoord

Onlangs publiceerde de FOD Financiën volgende cijfers als een succes in de strijd tegen drugs: “*In 8 jaar tijd zijn de cocaïnevangsten in de haven van Antwerpen ver-14-voudigd!*” Ongetwijfeld zou dit een schitterende overwinning zijn voor de handhavingsautoriteiten als het doel van het beleid zich beperkte tot het in beslag nemen van drugs. Iedereen weet echter dat deze vangsten, zelfs al lijken die zeer hoog, slechts een **fractie uitmaken van het werkelijke drugshandel**. Deze inbeslagnames hebben immers niet geleid tot een tekort aan cocaïne of een stijging van de prijs op de zwarte markt. In het verleden werd meermaals aangetoond dat megavangsten slechts een **marginiaal effect** op de zwarte markt hebben.

Bron: [Presentatie van cijfers over drugsvangsten in Antwerpen](#), FOD Financiën (2020).

2. Het druggebruik neemt niet af

Over heel de wereld blijkt het dure, repressieve recept dat al 100 jaar meegaat en de beruchte "War on drugs"-die al 50 jaar woedt - niet de gewenste effecten te hebben. Integendeel, volgens de meest recente cijfers van Sciensano is het **gebruik van** illegale drugs in de afgelopen jaren toegenomen.

Tabel 4. Evolutie van het druggebruik in België van 2001 tot 2018, Gezondheidsenquête 2018

	2001	2004	2008	2013	2018
Percentage van de bevolking van 15-64 jaar dat ...					
• ooit cannabis heeft gebruikt	10,7	13,0	14,3	15,0	22,6
• in de afgelopen 12 maanden cannabis heeft gebruikt	-	5,0	5,1	4,6	7,0
• in de afgelopen 30 dagen cannabis heeft gebruikt	2,7	2,8	3,1	2,6	4,3
• intensief (20+/30 dagen) cannabis gebruikte	-	0,8	0,9	0,5	1,3
• een problematisch cannabisgebruik vertoont (met risico's)	-	-	-	-	3,1
Percentage van de bevolking van 15-64 jaar dat ...					
• ooit een andere drug heeft gebruikt	-	-	3,9	3,6	9,0
• in de afgelopen 12 maanden een andere drug heeft gebruikt	-	-	1,5	0,8	2,9
• in de afgelopen 30 dagen een andere drug heeft gebruikt	-	-	-	-	1,3
• in de afgelopen 12 maanden cocaïne heeft gebruikt	-	-	0,9	0,5	1,5
• in de afgelopen 12 maanden ecstasy heeft gebruikt	-	-	0,6	0,3	1,2

Bron: Gezondheidsenquête, België, 2001, 2004, 2008, 2013, 2018

Bron: L. Gisle, S. Driessens. Gezondheidsenquête 2018: Druggebruik. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: D/2019/14.440/59.

3. De volksgezondheid wordt niet beschermd

De criminalisering van druggebruik en de repressie die daarop volgt, heeft een negatief effect op de **volksgezondheid** en genereert (kleine en grote) **criminaliteit**.

Een gevolg van het illegaal maken van bepaalde roesmiddelen is dat er **geen mogelijkheid is tot kwaliteitscontrole**. Mensen die drugs gebruiken weten dat er risico's zijn, maar kunnen die risico's moeilijk inschatten wanneer ze de samenstelling van een drug niet kennen. Toen XTC bijvoorbeeld op de markt kwam, bevatte het jarenlang gemiddeld een 80 mg MDMA. Op dit moment is het gemiddeld gehalte MDMA in een XTC-pil 170 mg en het aantal pillen met meer dan 210 mg MDMA neemt toe. Deze hoog gedoseerde pillen geven meer risico's dan lager gedoseerde pillen. Het aantal incidenten met XTC is de afgelopen jaren dan ook sterk toegenomen. Daarnaast heeft de criminalisering van druggebruik tot gevolg dat sommige gebruikers aarzelen om hulp te zoeken. In het algemeen leidt de criminalisering van het gebruik tot **stigmatisering** en verhoogt dit de **drempel** voor toegang tot hulp en **zorg** voor mensen in nood. Het gebrek aan zorg, verhoogt de kans dat deze mensen in een neerwaartse spiraal van **marginalisering** terecht komen. Dit kan bijgevolg leiden tot kleine **criminaliteit** waarmee ze hun consumptie trachten te financieren.

Een algemeen verbod heeft tot gevolg dat de productie en distributie van drugs *de facto* overgelaten wordt aan **criminele organisaties** die zich nergens iets van aantrekken. Niet alleen in Antwerpen, maar ook in het buitenland, stellen we vast: **hoe harder de repressie, hoe meer geweld**. Zodra het ene drugnetwerk wordt ontmanteld, neemt het andere zijn plaats in. Er is geen enkele plaats in de wereld waar de oorlog tegen drugs

erin is geslaagd de drugshandel of het gebruik te doen stoppen. Het enige wederkerend resultaat waren en zijn golven van geweld, die ook onschuldige slachtoffers treffen.

4. Het illegale drugscircuit verstoort onze legale economie

De winsten die worden opgestreken in de illegale drugshandel zijn gigantisch. Deze worden **witgewassen** en opnieuw geïnjecteerd in de reguliere economie, uiteraard zonder belastingen te betalen aan de overheid. De Nationale Bank van België schat de illegale drugmarkt in België op bijna **700 miljoen euro** in 2019.¹ Dit betekent niet alleen een ernstig economisch verlies voor de overheid, maar is ook reden tot bezorgdheid over de toenemende verwevenheid van de **ondergrondse economie** met de legale economie.

Indien druggebruik en -bezit voor persoonlijk gebruik wordt gedecriminaliseerd, kunnen de schaarse middelen binnen het drugbeleid worden herverdeeld. In 2015 (de laatste beschikbare cijfers) bedroegen de politie- en justiekosten voor het optreden tegen illegale drugs minstens **175 miljoen**² euro. De budgetten die op gebied van politie en justitie zullen worden uitgespaard, kunnen worden geherinvesteerd in hulpverlening, preventie, vroeginterventie en harm reduction. Investeren in gezondheidszorg levert zowel maatschappelijke als economische voordelen op.

Ten slotte is de legalisering van cannabis een mogelijke maatregel die **aanzienlijke fondsen** kan opleveren voor de overheid. De overheid kan cannabisproducten rechtstreeks verkopen aan consumenten ofwel belastingen, taksen en accijnzen innen op cannabis geproduceerd door een legale cannabissector. Verschillende voorbeelden in het buitenland tonen bovendien aan dat de oprichting van deze nieuwe sector veel banen oplevert, zowel direct als indirect. In een tijd waarin de vraag hoe de **economische schade van de Covid-19-crisis** kan worden gecompenseerd pertinent is, zouden dergelijke maatregelen een rol kunnen spelen bij een economisch relanceplan.

5. Mensenrechten worden geschonden

De criminalisering van druggebruik is **in strijd met de mensenrechten**, zowel principieel als in de toepassing ervan. **Principieel** heeft elk mens de **vrijheid** om te beschikken over zijn/haar **eigen lichaam en geest**. Daarnaast behoort de bescherming van de privésfeer tot de meest fundamentele vrijheden die zijn vastgelegd door mensenrechtenhandvesten en -verdragen.

Druggebruik is een **'slachtofferloos misdrijf'**. Zolang een persoon anderen geen schade berokkent, moet hij of zij vrij zijn om dit te doen. Dit beginsel wordt bevestigd door het feit dat bepaalde potentieel schadelijke stoffen, zoals alcohol, wel zijn toegestaan. Waarom is het verboden om andere stoffen te consumeren, die misschien wel illegaal zijn, maar vaak minder schadelijk dan alcohol?³ Dit beginsel sluit aan bij het recht op gezondheid en het universele recht op waardige en humane behandeling.

In de toepassing ervan bestendigt en versterkt het huidige drugbeleid tevens de sociale ongelijkheden die reeds in de samenleving aanwezig zijn. De meest **kwetsbare groepen** worden disproportioneel getroffen door de **repressieve maatregelen**. Socio-economisch zwakkere groepen (vaak ook etnische minderheden)

1 Nationale Bank van België, [Gedetailleerde jaarrekening 1995-2019](#), Tabel 5, 34.

2 Berekening op basis van de cijfers gepresenteerd in: Stévenot, C., Hogge, M. [Overzicht van druggebruik en de gevolgen ervan op sociaal- en gezondheidsvlak in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2019](#), Eurotox asbl, 2020, p. 29.

3 Een studie van een panel van Britse deskundigen heeft vastgesteld dat alcohol, rekening gehouden met de gecombineerde schade aan de gebruiker en de samenleving, de meest schadelijke stof is. De juridische status van drugs heeft dus weinig te maken met hun werkelijk gevaar. Zie Nutt, D.J., King, L.A., Phillips, L.D. [Drug harms in the UK: a multicriteria decision analysis](#). The Lancet, 376: 1558-1565.

krijgen regelmatig te maken met politiecontroles (al of niet met huiszoekingen)⁴ en worden vaker opgesloten voor drugs- of drugsgerelateerde criminaliteit. Mensen uit de laagste sociaaleconomische klassen en met het laagste opleidingsniveau zijn ook oververtegenwoordigd in de gevangenis ⁵ (70% van de gedetineerden heeft het niveau van het basisonderwijs niet overschreden in vergelijking met 28% in de algemene bevolking).

6. Het succes van buitenlandse hervormingen

Wereldwijd stelt men in toenemende mate de contraproductieve effecten van de criminalisering van drugs vast. Zowel op stedelijk als op landelijk niveau wordt er geëxperimenteerd met alternatieve modellen van regulering. In de Verenigde Staten, ooit de motor van de internationalisering van de war on drugs, is ondertussen het tij gekeerd: 34 staten legaliseerden [cannabis](#) voor medisch gebruik en 16 staten voor recreatief gebruik. Andere landen die **cannabis gelegaliseerd** hebben zijn Uruguay, Canada, Zuid-Afrika en binnenkort ook Luxemburg. Verschillende Amerikaanse gemeenten hebben het gebruik van natuurlijke **psychedelische stoffen gedecriminaliseerd**, en de staat Oregon decriminaliseerde het gebruik van **alle drugs** in aanloop naar de laatste presidentsverkiezingen.

Een interessant buitenlands voorbeeld is **Portugal**. Na de Anjerrevolutie werd dit land in de jaren tachtig en negentig getroffen door een epidemie van heroïnegebruik. Die leidde tot een volksgezondheids crisis met een toenemend aantal hiv-infecties. In reactie op deze crisis heeft het land [het gebruik van alle drugs in 2001 gedecriminaliseerd](#). Deze maatregel werd gecombineerd met de uitbreiding van **preventie, harm reduction** en **hulpverlening** voor mensen met problematisch gebruik. De toename van druggebruik die de sceptici voorspeld hadden vond niet plaats. Men stelde integendeel een positief effect vast op vlak van volksgezondheid. Minder problematisch druggebruik, minder dodelijke overdosissen en een daling van het aantal hiv-gevallen met 70%.

⁴

⁵ [Contrôler et Punir ? Étude exploratoire sur le profilage ethnique dans les contrôles de police : paroles de cibles](#). Bruxelles, Ligue des Droits de l'Homme, 2017.

FAPEP, Fédération des Associations pour la Formation et l'Éducation permanente en prison, 2001.

De campagnevoerders

SMART on Drugs

SMART on Drugs is een experten- en burgerbeweging in Vlaanderen die pleit voor een hervorming van het Belgische drugbeleid.

Website: smartondrugs.be

Nederlandstalig perscontact:

- **Steven Debbaut**, woordvoerder SMART on Drugs, criminoloog, doctoraal onderzoeker aan de Universiteit Gent
E-mail: steven.debbaut@smartondrugs.be / Tel: 0476 95 30 88

Voor meer gespecialiseerde onderwerpen kan u contact opnemen met:

- Expert in alternatieve modellen van regulering:
Prof. dr. Tom Decorte, Hoogleraar criminologie aan de Universiteit Gent, Faculteit Rechten en Criminologie, Instituut voor Sociaal Drugsonderzoek (ISD)
E-mail: tom.decorte@ugent.be / Tel: 0498 24 67 68
- Expert in economische, financiële en fiscale aspecten van het drugfenomeen:
Prof. dr. Paul De Grauwe, Econoom, Hoogleraar aan de London School of Economics
E-mail: paul.degrauwe@kuleuven.be / Tel: 0475 65 86 71
- Expert in drughulpverlening :
Tino Ruyters, Directeur Free Clinic.
E-mail: tino.ruyters@free-clinic.be / Tel: 0473 95 26 03
- Expert in middelenpreventie:
Peter Aertsen, Drugpreventiewerker Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) De Pont
E-mail: peter.aertsen@cggdepont.be / Tel: 0494 81 39 60
- Expert in preventie, hulpverlening, en ervaringsdeskundige:
Luc Rombaut, Alcohol- en drugscoach
E-mail: luc@alcoholendrugscoach.be / Tel: 0486 83 06 72

#STOP1921

De #STOP1921 beweging verenigt momenteel meer dan 50 organisaties die actief zijn in Brussel, Wallonië en Vlaanderen. Dit initiatief werd gelanceerd door FedITO BXL (Brusselse vereniging van verslavingsinstellingen), Bruxelles Laïque (Humanistisch Verbond Brussel) en de Liaison Antiprohibitioniste, met als doel wetgevers en de publieke opinie bewust te maken van de noodzaak om het drugsverbod te veranderen.

Website: stop1921.be

Franstalig perscontact: **Bruno Valkeneers**, 'Unhappy Birthday!' campagne woordvoerder

Voor meer gespecialiseerde onderwerpen u contact opnemen met:

- Sur l'aspect épidémiologique :
Michaël Hogge (FR), chargé de projets scientifiques/épidémiologiques à Eurotox asbl (Observatoire socio-épidémiologique alcool-drogues en Wallonie et à Bruxelles)
michael.hogge@eurotox.org / 0498 80 80 63
- Sur l'aspect légal et réglementaire :
Christine Guillain (FR), professeure de droit pénal à l'Université Saint-Louis Bruxelles
christine.guillain@usaintlouis.be / +32 0486 47 35 11 (après le 1/3/2021 privilégiez les appels vers ce numéro via Signal ou WhatsApp)
Christophe Marchand (FR/NL), Avocat pénaliste, ex président de la Commission drogues du C.A.L.
cm@juscogens.be / 0486 322288
- Sur les enjeux économiques, financiers et fiscaux :
Paul De Grauwe (NL/FR), économiste, professeur à la London School of Economics
paul.degrauwe@kuleuven.be / 0475 65 86 71
- Sur la question de la prévention, de l'information et de l'aide :
Antoine Boucher (FR), chargé de communication à Infor-Drogues asbl
communication@infor-drogues.be / 0493 17 96 36 / 02 227 52 65
- Sur la question des mineurs, de la promotion de la santé et de la formation des intervenants en milieu scolaire :
Guilhem de Combrugghe (FR), directeur de Prospective-Jeunesse asbl
guilhem.decrombrugghe@prospective-jeunesse.be / 0484 26 36 98
- Sur l'aspect légal et de l'impact sur les consommateurs :
Sarah Fautré (FR), coordinatrice de Liaison Antiprohibitionniste asbl
info@laliaison.org / 0478 99 18 97
- Sur les modèles de régulation et les Cannabis Social Clubs :
Tom Decorte (NL/EN), criminologue à l'Université de Gand, Faculté de Droit et de Criminologie, Instituut voor Sociaal Drugsonderzoek (ISD)
tom.decorte@ugent.be / 0498 24 67 68